

Куварзін Олексій Сергійович,
аспірант Міжрегіональної Академії
управління персоналом, м. Київ, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ ГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

У статті досліджено напрями вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення порядку проведення готівкових розрахунків. Автором обґрунтовано, що підвищення ефективності правового регулювання економічних відносин в Україні потребує наявності системи протидії злочинам та правопорушенням у сфері господарської діяльності. На основі здійсненого аналізу автор робить висновки, що шляхами вирішення проблем, які виникають під час удосконалення адміністративно-деліктного законодавства у сфері проведення готівкових розрахунків, має стати вжиття низки заходів.

Ключові слова: адміністративна відповідальність; адміністративні делікти, порядок проведення готівкових розрахунків, удосконалення законодавства, господарські відносини, лібералізація ведення підприємницької діяльності.

Удосконалення правового регулювання економічних відносин в Україні потребує наявності системи протидії злочинам та правопорушенням у сфері господарської діяльності. Сьогодні, коли здійснюється суттєве оновлення системи юридичної відповідальності, пов'язане із упровадженням інституту кримінальних проступків і переглядом місця адміністративних деліктів у вказаній системі, питання удосконалення адміністративної відповідальності стають особливо актуальними. Спроби підвищити якість відносин між підприємцями та урядом за рахунок оновлення застарілих положень законодавства в указаній сфері обумовлюють другий аспект актуальності розглянутої в цій статті проблематики. Сукупно все це обумовлює важливість та новизну теми цієї статті.

Питанням удосконалення системи адміністративної відповідальності присвячували увагу у своїх роботах такі науковці, як Ю. П. Битяк, О.Ю. Дрозд, В.К. Колпаков, В.А. Крижановська, О.В. Кузьменко, А.О. Собакар, В.К. Шкарупа та інші автори. Проблеми, пов'язані із додержанням так званої “касової дисципліни” (так, у роботах з економічних наук іноді називають додержання порядку проведення готівкових розрахунків), були предметом дослідження таких учених, як С.В. Березовська, М.І. Жорняк, Н.В. Дуганець, Н.В. Кравчук, О.В. Попович та інших авторів. Однак питання вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення порядку проведення готівкових розрахунків залишається недостатньо дослідженим у науці адміністративного права.

Метою статті є визначення напрямів удосконалення адміністративної відповідальності за порушення порядку проведення готівкових розрахунків.

Указом Президента України від 20 червня 2019 року № 418/2019 “Про визнання такими, що втратили чинність, деяких указів Президента України, було скасовано низку підзаконних правових актів, у тому числі й Указ Президента України від 12 червня 1995 року № 436 “Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки”.

Останнім було передбачено, що з метою подальшого вдосконалення організації готівкового обігу, зміцнення касової дисципліни, підвищення ефективності контролю за додержанням суб'єктами господарської діяльності встановленого порядку ведення операцій з готівкою у національній валюті, посилення відповідальності за додержання ними норм з регулювання обігу готівки та виконання своїх зобов'язань перед бюджетами й державними цільовими фондами, у разі порушення юридичними особами всіх форм власності, фізичними особами – громадянами України, іноземними громадянами та особами без громадянства, які є суб'єктами підприємницької діяльності, а також постійними представництвами нерезидентів, через які повністю або частково здійснюється підприємницька діяльність, норм з регулювання обігу готівки в національній валюті, що встановлюються Національним банком України, до них застосовуються фінансові санкції у вигляді штрафу. Так, штраф було передбачено за перевищення встановлених лімітів залишку готівки в касах – у двократному розмірі сум виявленої понадлімітної готівки за кожний день; за неоприбуткування (неповне та/або несвоєчасне) оприбуткування у касах готівки – у п'ятикратному розмірі неоприбуткованої суми; за витрачання готівки з виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) та інших касових надходжень на виплати, що пов'язані з оплатою праці, за наявності податкової заборгованості – у розмірі здійснених виплат; за перевищення встановлених строків використання виданої під звіт готівки, а також за видачу готівкових коштів під звіт без повного звітування щодо раніше виданих коштів – у розмірі 25 відсотків виданих під звіт сум; за проведення готівкових розрахунків без подання одержувачем коштів платіжного документа (товарного або касового чека, квитанції до прибуткового ордера, іншого письмового документа), який би підтверджував сплату покупцем готівкових коштів, у розмірі сплачених коштів; за використання одержаних в установі банку готівкових коштів не за цільовим призначенням – у розмірі витраченої готівки. За невстановлення установами банків лімітів залишку готівки в касах з них стягувався штраф у п'ятикратному розмірі неоподатковуваного мінімуму доходів громадян за кожний випадок такого невстановлення [1; 2]. Як можна побачити, адміністративні стягнення за порушення готівкових розрахунків були достатньо вагомими, що мало забезпечити їх позитивний вплив на так звану “касову дисципліну”.

Разом з тим не втратили чинності положення ст. 163-15 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), за порушення порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), у тому числі перевищення граничних сум розрахунків готівкою, ч. 1 ст. 164-4 КУпАП за порушення правил здавання виторгу торговельними підприємствами всіх форм власності, які реалізують товари за готівку, з порушенням термінів, установлених правилами розрахунків і ведення касових операцій [2; 3].

Слід також сказати, що у Верховній Раді України 29 серпня 2019 року було зареєстровано законопроект №0922 “Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо лібералізації готівкових розрахунків”, яким, зокрема, передбачалося доповнити існуючий перелік типів реєстраторів розрахункових операцій та ввести поняття “розподіленої комп’ютерно-касової системи”, під якою розумівся реєстратор розрахункових операцій з обов’язковою передачею до центральної бази даних податкових органів за допомогою мережі Інтернет електронної копії кожного зареєстрованого розрахункового документа (чека), підсумкові дані про проведені розрахункові операції за кожен день та інформація контрольної стрічки якого зберігається на центральному пристрої (фіскальному сервері) такої системи із застосуванням методів захисту даних (фіскальний пристрій третього покоління). На думку авторів законопроекту, його ухвалення дозволило б досягти низки цілей: а) суттєве зниження витрат на придбання та обслуговування реєстраторів розрахункових операцій, що дозволить із найменшими витратами (фінансів, часу та інших ресурсів) для підприємців і держави здійснити фіскалізацію всіх існуючих операцій, пов’язаних із прийомом готівкових коштів або їх аналогів (банківських карт, інших платіжних інструментів) в оплату за товари та послуги; б) забезпечення контролю держави й водночас максимальне залучення комерційних структур для реалізації та обслуговування компонентів РККС таким чином, щоб конкуренція забезпечувала належні ціни та якість послуг; в) розширення переліку моделей та функцій реєстраторів розрахункових операцій [4].

Не заперечуючи загалом проти необхідності оновлення вимог для готівкових операцій, зауважимо, однак, що лібералізація господарських відносин звичайно розуміється як зменшення тиску держави на суб’єктів господарської діяльності та наявності в них варіантів вибору поведінки та способів ведення своєї діяльності, кожен з яких є законним. На нашу думку, завданням держави за таких умов є встановлення певних меж (особливо у сфері оподаткування), перехід яких буде породжувати делікти. Проте господарська діяльність, здійснення якої не пов’язано з порушенням правових приписів, має здійснюватися вільно, а способи її здійснення мають залежати виключно від волі суб’єктів господарських відносин. Надмірна зарегульованість бізнесу завжди породжувала його неефективність та сприяла збільшенню корупції у системі публічного управління. Утім, безумовно, збільшення у світі тенденцій прозорості та відкритості ведення бізнесу має бути враховано під час законотворчої роботи в нашій державі.

Шляхами вирішення проблем, що виникають під час удосконалення адміністративно-деліктного законодавства у сфері проведення готівкових розрахунків, мають стати заходи, які, на нашу думку, доцільно проводити у чотири етапи:

1) аналіз судової практики щодо притягнення до адміністративної відповідальності за порушення порядку готівкових розрахунків з метою виокремлення тих причин та умов нормативно-правового характеру, які сприяють збільшенню кількості вказаних деліктів;

2) проведення у всіх регіонах України низки круглих столів та фокус-груп з метою визначення позиції суб’єктів господарювання, представників контрольних органів, науковців, об’єднань споживачів щодо найбільш ефективних способів розв’язання наявних проблем;

3) оприлюднення проєкту правового акта, яким передбачалися б зміни в наявному порядку готівкових розрахунків, на офіційному сайті Кабінету Міністрів України як вищого органу виконавчої влади, компетенція якого поширюється на широке коло суспільних відносин, у тому числі, податкову, грошову, економічну політику, для публічного обговорення широкими верствами громадськості;

4) коригування проєкту правового акта, яким передбачалися б зміни в чинному порядку готівкових розрахунків за результатами обговорень на його затвердження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки: Указ Президента України від 12 червня 1995 року № 436. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436/95> (дата звернення: 12.10.2019).

2. Штрафи за порушення касової дисципліни – скасовано! URL: <https://adram.com.ua/kassovaya-disciplina-shtrafu-za-poryshennya/> (дата звернення: 12.10.2019).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. 3-тє видання. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 684 с.

4. Пояснювальна записка до проєкту Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо лібералізації готівкових розрахунків”. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66350 (дата звернення: 12.10.2019).

REFERENCES

1. Pro zastosuvannya shtrafnykh sanktsii za porushennia norm z rehuliuвання obihu hotivky. “On the Application of Penalties for Violation of the Regulations for Cash Circulation”: Presidential Decree dated June 12, 1995 No. 436. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436/95> (date of application: 12.10.2019) [in Ukrainian].

2. Shtrafy za porushennia kasovoi dystsypliny – skasovano! “Fines for Violation of Cash Discipline – Canceled!”. URL: <https://adram.com.ua/kassovaya-disciplina-shtrafu-za-poryshennya/> (date of application: 12.10.2019) [in Ukrainian].

3. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia. “Code of Administrative Offenses: Scientific and Practical Commentary” / R.A. Kaliuzhnyi, A.T. Komziuk, O.O. Pohribnyi and others. 3rd edition. Kyiv: Alerta; CST; CUL, 2010. 684 p. [in Ukrainian].

4. Poiasniuvalna zapyska. Explanatory Note to the Draft Law of Ukraine “On amendments to certain legislative acts of Ukraine on liberalization of cash payments”. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66350 (date of application: 12.10.2019) [in Ukrainian].

UDC 342.9

Kuvarzin Oleksii,

Postgraduate of the Interregional Academy
of Personnel Management, Kyiv, Ukraine

IMPROVEMENT OF ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR THE VIOLATION OF ORDER OF CONDUCTION OF CASH CALCULATIONS

Paper studies the directions of improving the administrative responsibility for violation of the procedure for cash payments. The author substantiates that increasement

© Kuvarzin Oleksii, 2019

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2019.4\(46\).17](https://doi.org/10.36486/np.2019.4(46).17)

Issue 4(46) 2019

<http://naukaipravoohorona.com/>

of the efficiency of legal regulation of economic relations in Ukraine requires a system of counteraction to crimes and offenses in the sphere of economic activity. Today, when the system of legal liability is significantly updated, with the introduction of the institution of criminal misconduct and the review of the place of administrative offenses in that system, the issues of improving administrative responsibility become especially important.

Without denying in general the need for updating the requirements for cash transactions, the author notes that the liberalization of economic relations should be understood as reducing of the pressure of the state on business entities and their choice of behavior and ways of conducting their activities, each of which is legal. In our opinion, the task of the state under such conditions is to set certain boundaries (especially in the field of taxation), the transition of which will give rise to torts. After all, business activities that are not related to violation of legal requirements should be carried out freely, and the ways of its implementation should depend solely on the will of the subjects of economic relations. Excessive regulation of business has always led to its inefficiency and contributed to increased corruption in the public administration system. It is emphasized that the growth of global tendencies of transparency and openness of doing business should be taken into account in the legislative work in our country.

On the basis of the analysis, the author concludes that the following measures should be taken to resolve the problems arising from the improvement of the administrative and tortious legislation in the field of cash payments, which, in our opinion, should be carried out in four stages: 1) case law analysis to bring to administrative responsibility for violation of the order of cash payments in order to highlight the reasons and conditions of regulatory nature that contribute to the increasement of the number of such offenses; 2) holding the series of round tables and focus groups in all regions of Ukraine to determine the position of business entities, representatives of control bodies, scientists, consumer associations on the most effective ways of solving existing problems; 3) promulgation of the draft legal act, which would provide for changes in the existing order of cash payments, on the official website of the Cabinet of Ministers of Ukraine, as a supreme executive body, whose competence extends to a wide range of public relations, including tax, monetary, economic policy, for public discussion by general public; 4) adjustment of the draft legal act, which would envisage changes in the existing order of cash payments, following the discussions, for its approval.

Keywords: administrative liability; administrative torts, order of conduction of cash payments, improvement of legislation, economic relations, liberalization of business.

Отримано: 25.10.2019